

A pókai Sárosiakról.

Érdemes történetirónk, Kőváry László, a Keresztény Magvető f. évi 4. számában a Küküllő- és Maros-köri patronusok között külön-külön emlékezik meg a kis-sárosi és a pókai Sárosiakról. Azonban a pókai Sárosiak közül többet a kis-sárosiaknál említ meg, úgy, hogy ha a két család tagjait különválasztjuk, a kis-sárosiaknál nem marad más, mint az a János, a ki sokáig Apafi ítélőmestere, s 1687-ben portai főkövete volt. Ez a felesége, Tóth Borbára, révén épen úgy marosszéki patronus volt, mint a pókai Sárosiak, s 1693-ban a csík-szent-mártoni unitárius eklézsiának „egy ezüst, aranyos lábas és fedeles poharat“ ajándékozott, míg felesége 1699. Húsvét tájban egy szép, nagy abroszt adott, a melyet azonban az egyháztól 1710-ben több más urasztali felszereléssel együtt elloptak.¹ Fel sem tűnik, ha ezt a Sárosi Jánost összetévesztjük kortársával, pókai vagy más-ként szent-lászlai Sárosi Jánossal, s Kőváry a későbbi Sárosi Ferenczet — a kétségtelenül ugyanazon személyt — úgy a kis-sárosi, mint a pókai Sárosiakhoz oda számítja.²

A pókai Sárosiak az előkelő unitárius családok közé tartoztak. Még a Szapolyaiaktól nyertek nemességet. Nagyvárad eredetűek, s mintegy kétszáz évig voltak nyárad szent-lászlói birtokosok. Kihálásukkal birtokuk a rokonságra szállván, leveleik is megoszoltak, s azokból egy 1764-ben kiadott átirat-sorozat a désfalvi Patakiak szent-lászlói ágához került. Ehez azonban mi nem jutván hozzá, ez alkalommal adatai nélkül teszszük meg a pókai Sárosiakra igénytelen megjegyzéseinket.³

Erdélybe jövetelük alkalmával csakhamar Pókában nyerhettek birtokot s mindjárt közülök való az a *János*, a kit Kőváry a kis-sárosi Sárosiak közt mint egyik ítélőmestert említ. I. Rákóczy György

¹ A marosköri unitárius esperesség nagy Protocolumának adatai a 264. oldalon.

² Keresztény Magvető. 1899. 4. sz. 200 és 202. old.

³ Az átiratok be vannak kötve s első példányuk a Sárosiak nemeslevele, az utolsó pedig egy osztálylevél a Sárosi fiuk közt. Én az egészet csak 4—5 évvel ezelőtt láttam s akkor csupán a nemeslevél czímerleírását kivonatoltam, mely a következő: . . . scutum videlicet triangulare rubri coloris, in quo humana manus dextra sub eminenti corona et diademate regio gladium enigmatum stringere cernitur, prout haec etc. Még akkor lemásoltam belőle két oklevelet is, 1609-és 13-ból, melyek a Székely Oklevt. VI. kötetében a 29—30 és 35—36. lapokon megjelentek. A nyáron a könyvet szintén kerestem, de nem juthattam hozzá.

alatt — mint fiscalis directornak — tekintélyes része volt Zólyomi perének intézésében, s bizonyára az ezen ügyben kifejtett tevékenysége fejében nyerte 1641-ben nejével, Ózdi Zsuzánnával együtt Rákóczytól Ny.-Szt.-Lászlón a régi Sygher-féle jószágokat.¹ Patronusa lett a ny.-sz.-lászlói unitárius egyháznak, s ennek templomában ma is megvan az a díszes felírtos családi széke, melyet oda 1645. június 30-án csináltatott. E tájban adhatta az egyháznak azt a kívülből aranyos poharat is, mely később „ellenség miatt elveszvéen“, a fia János adott „mást, hasonló kívül aranyos lábas poharat“ helyébe, fentartván atyja azon kikötését, hogy ajándéka addig maradjon a templomnál, míg az az unitáriusok kezén lesz; ellenkező esetben pedig a Sárosi gyermekekre szálljon vissza.² Ugy látszik, hogy az ítélőmester 1641. után elveszítette feleségét, az Ózdi leányt, s bizonyára az ő felesége volt azután az az Ébeni Zsuzsánna, a kit az esperesség Protocoluma 1689-ben úgy említ meg, mint néhai Ébeni Zsuzskát, néhai pókai Sárosi János feleségét, a ki Szent-Lászlóra — már előbb — „egy ejteles ón kannát“ ajándékozott.³ Maga Sárosi sem sokáig élt szent-lászlói birtokán. A Protocolum egyik feljegyzése 1648. jan. 7-én, mint „boldog emlékezetű“-ről, beszél róla.

Utódai a pókai és a szent-lászlói előnevet egyaránt használják. Ezek egyike *Sárosi György* volt.⁴ Előkelő szerepet viszen. Marosszék 1662. decz. 12-én őt választja főkirálybirónak,⁵ 1664. márcziusában az országgyűlésen Marosszék követe, s ugyanezen évben a sinki országgyűlés végzéseiben mint tanács ur jön elő. A kezei tábori gyűlés jul. 26 án a székelységről őt rendeli főadószedőnek, s szeptemberben ő is aláírja Balázsfalván Teleki megbízó levelét bécsi kiküldetésére.⁶ Két év múlva — 1666-ban — Marosséken ő a fő királybíró,⁷ a következő évben ugyanott alkirálybíráskodik,⁸ mig 1672. okt. 16-án egy oklevél ismét mint Marosszék fő királybíráját emlegeti.⁹ Végre ő lehetett az a Sárosi György is, a ki Marosszéknek 1702-ben egyik követe volt.¹⁰ A hajdani ítélőmester másik fia *Sárosi János* kortársa kis-sárosi Sárosi Jánosnak, Apafi ítélőmesterének, a gubernialis korszak főcommissariusának. Sokszor együtt is szerepelnek

¹ Orbán Balázs: A Székelyföld leírása. IV. Marosszék. 60. Már azelőtt is kellett ott élnie, mert már 1639-ben ugyanőt szt.-lászlói előnévvel is említik.

² A maroskőri unitárius esperesség nagy Protocoluma Ny.-Szt.-Lászlónál a 136. oldalon.

³ Az ítélőmester hasonló nevű fiának felesége nem lehetett, mert a feljegyzés pókai Sárosi Jánost mint néhait említi, s az ítélőmester fia akkor élt.

⁴ Róla írja Kövály, hogy nevét országgyűlési articulusok említik; de szintén a kis-sárosi Sárosiak közé sorolja. Az a *János*, a kit Györggyel együtt említ, csakugyan kissárosi.

⁵ Benkő Károly: Marosszék ismertetése 73.

⁶ Szilágyi Sándor: Erdélyi Országgyűlési Emlékek XIII. 318, 327 és 329.

⁷ Székely Oklevéltár VI, 312.

⁸ Benkő: Marosszék 73—76.

⁹ A nagyernyei Kelemenek nemeslevele.

¹⁰ Székely Oklevéltár IV. 348.

s ez magyarázza meg, hogy kettőjüket összevétik. Így 1687-ben¹ *pókai* Sárosi János, a székelyek részéről, ott volt abban a portai követségben, melyet *kiš-sárosi* Sárosi János vezetett.²

Ugyanezen évben *pókai* Sárosi Jánost az ország főurainak névsorában látjuk; egy évvel azután ismét mint regalista jelenik meg, s részt vesz az országos ügyek intézésében.³ 1699-ben Marosszék főkirálybírája, s ugyanezen hivatalában találjuk 1702-ben is, midőn a székelyek főtiszteivel és követeivel együtt ő is bizonyosságot tesz arról, hogy a székelység adó alá vetése ellen az udvarhoz felterjesztett folyamodásukat közös egyetértéssel szerkesztették, s ez ügyben továbbra is egyetértve működnek.⁴ A Nyárad-szent-lászlói templomban az ő padja is megvan 1707-ből. Felesége Buda Krisztina volt, a ki 1730-ban egy ezüst nyelű kést ajándékozott az egyháznak. Mig azonban ezt most Szt.-Lászlón hiába keressük, addig megvan az arany és ezüst skofiumos keszkenő, melyet 1740-ben adott.⁵

A következő nemzedék leszármazását nem ismerjük egészen. Csak 1754-ből van adatunk arról, hogy *Sárosi György*, Marosszék akkori egyik juratus assessora valamelyik Sárosi János fia és idősebb Sárosi György unokája. Azt sem tudjuk eldönteni, hogy ez azonos-e azzal a Sárosi Györggyel, a kit 1749-ből az esperesség Protocoluma mint egyik maroszeiki kir. bírót emlit. Korára nézve lehetett ebben a tisztségben, mert 1754-ben ötven éves volt. 1752. ápr. 17-én részt vett a szentháromsági templom visszafoglalásában.⁶ Ha nem is tudjuk hiányos adatainkkal a családfát előállítani, s nem tudjuk, hogy a Kőváry által utoljára említett két Sárosi — György és Ferencz — melyiknek voltak a fiai: annyi bizonyos, hogy a pókaiak közül származtak. Ott laktak Nyárad-Szent-Lászlón, mint őseik, s azonosak azzal a két Sárosi fíúval, a kik 1809-ben Maroszeiken insurgents kapitányok voltak. Családjuk a szent-lászlói templom sirboltjába temetkezett és ők is ott pihenhetnek. A fíú-ág velök kihalt. Ósi fészkekben Pókában szintén nincsenek Sárosiak. Talán Sárosi Zsigmond és Sárosi László, a kik 1706-ban a pókai ref. templom újjraépítését segítették,⁷ még a pókai Sárosiakból lehettek. Már utódaikról semmit sem tudunk. De adatok alapján érdemes velök foglalkozni, mert koruknak és egyházuknak számottevő emberei voltak.

¹ Kőváry tévesen 1686-ot mond.

² Erd. Orszgy. Eml. XIX. 195.

³ Erd. Orszgy. Eml. XIX. 182 és 438.

⁴ Székely Oklevt. VII. 30 és IV. 347—348.

⁵ A maroskőri esperesség Protocolumának adatai a 139. és 140. oldalon.

⁶ Az erre vonatkozó irományok a szt.-lászlói unitár. egyháznál.

⁷ A pókai ref. templom egyik felirata szerint.

Tanügyi Szemle.

A középiskolai új tanterv életbeléptetése. Ismeretes olvasóink előtt, hogy a jelen iskolai év elején az új tanterv a középiskolák első osztályaiban életbe lépett. Az új tanterv a régivel szemben nem jelent forradalmat, erőszakos szakítást. A tanítás terén különben lehetetlen is volna e féle. A régi tanterv három évtizeden át kiállotta a tűzpróbát s e három évtized tapasztalatai csak azt tették szükségessé, hogy az a tanterv, mely a mai közműveltség alapjait foglalja magában, az itt-ott érzett hiányok szempontjából újra megvizsgáltassék, revideáltassék. A tanítás anyaga nagyjában és egészében tehát ugyanaz maradt. Csak itt-ott bővült vagy szűkült s bizonyos vezető gondolatok és intenciók jobban kidomborodtak. S bizonyára tájékozatlanságra és felületességre vall a napi sajtó egyrészénél az a kicsinylés, melylyel a revideált tantervet fogadta. Tanügyi reform nem volt még oly széles körben s annyira az első sorban hivatottak részéről megvitatva s előkészítve, mint ez. S épen azért várjuk e reformtól a legüdvösebb eredményeket a nemzeti közműveltség terén, mert e reform keresztülvitelénél a régi tanterven felnőtt tanárvilág legjava tapasztalata legbecsesebb elemeit érvényesíthette. A szerves fejlődés fogalma és természete hozza magával, hogy e tanügyi reform nem tehetett bizonytalan ugrást a megfelelőnek bizonyult alapról a bizonytalan jövőbe. A gondolkodásnak, az eszmék áramlatának az a két ellentétes iránya, a mely az iskolaügy terén humanismus és realismus nevek alatt ismeretes, a középfokú tanításnak e tervében összetalálkozik. Utóbbi a százév közepe óta mind nagyobb tért hódít. E mellett kidomborodik a tantervnek erős nemzeti vonása a magyar nyelv, irodalom és történelem centralis helyében és jelentőségében, s itt is különösen a történelem új tervében, úgy hogy Alexander Bernát az egész revisio legfontosabb mozzanatának ezt tekinti.

S ha régi is az alap, életbeléptetése mégis sokféle nehézséggel jár. Kérdés lehet, hogy egyszerre több osztályban lépjen-e életbe, vagy csak osztályonként fokozatosan? A minister, a ki az életbeléptetés